

ORDE do 16 de setembro de 2019 pola que se aproban as bases reguladoras da concesión de subvencións en réxime de concorrencia competitiva, que incorporafondos procedentes do tramo autonómico da asignación tributaria do 0,7 %do IRPF destinado á realización de programas de interese xeral para fins de carácter sociosanitario, para o cofinanciamento de proxectos de prevención de condutas adictivas promovidos por entidades privadas sen ánimo de lucro que desenvolven o seu labor no eido da prevención na Comunidade Autónoma de Galicia

PROXECTO DE PREVENCIÓN EN DROGODEPENDENCIAS E CONDUTAS ADICTIVAS (Xullo 2019-xuño 2020)

INTRODUCCIÓN:

A cidade de Vigo e, por extensión o barrio de Teis, sufriu uns cambios sociodemográficos moi profundos na década dos 70, onde o desenvolvemento industrial provocou o crecemento acelerado da cidade e do barrio. Precísábanse dotacións empresariais e servizos que pudesen atender á nova poboación que estaba a chegar. Foi así como Teis foise integrando na cidade, ata que, durante os anos oitenta, a reconversión industrial desembocou nunha drástica crise, conformando, particularmente en Teis, unha nova realidade socio-económica e urbanísticamente máis deteriorada (abandono de fábricas, deterioro do entorno...).

A parroquia San Salvador de Teis sufriu (e segue a sofrer) unha desestruturación brutal e continúa -pola súa situación estratéxica na cidade-, deixando de ser unha unidade territorial uniforme; fragmentándose e dividíndose nas 6 parroquias que actualmente ten.

Recibiu moitísima poboación foránea, incrementado o seu número de habitantes nun curto período de tempo. Para dar cabida a toda esa poboación, xenerouse un desenvolvemento urbanístico acelerado e desordeado. Todo este desenvolvemento urbanístico leva consigo unha sobreesaturación de infraestruturas nun espazo físico moi reducido (rede viaria da cidade, 2 liñas férreas, 1 autoestrada, cables de alta tensión, nun espazo de 5,8 Km²), coa particularidade de que o trazado de estas infraestruturas realiza unha participación horizontal do barrio, marcando artificialmente as zonas: zona de asentamentos tradicionais e zona urbana. Entre unha e a outra zona non existe transversalidade algunha.

Nestas circunstancias urbanísticas danse as condicións para a proliferación de espazos ou “micropuntos” segregadores onde converxe un gran número de poboación vulnerable e/ou socialmente marxinada, moita dela con problemas derivados do consumo de sustancias.

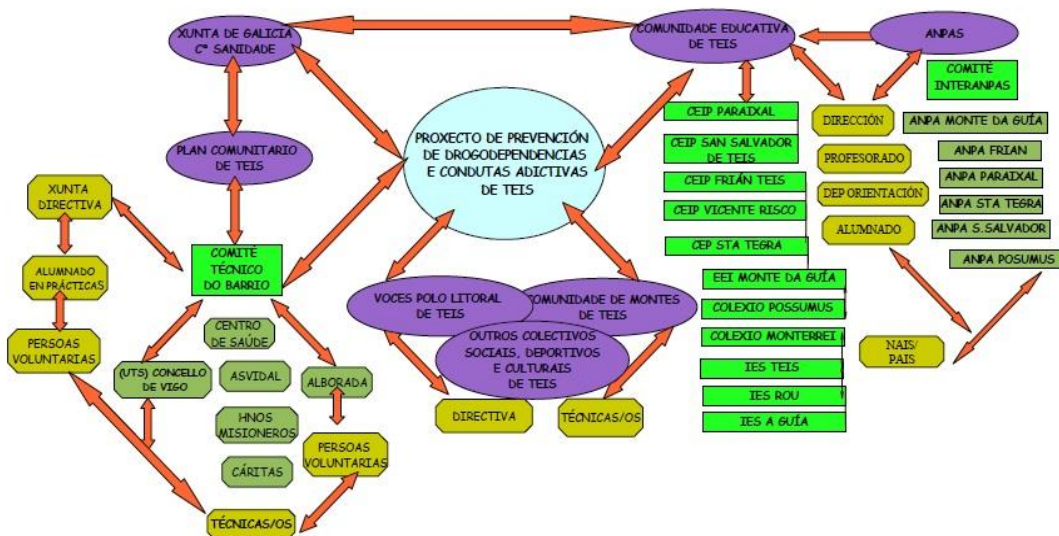
Teis conta cunhas características sociodemográficas de: **Desarraigo** motivado pola procedencia do rural, de barrios tradicionais da cidade e doutras nacionalidades. **Poboación nova**, e con **baixo índice de ocupación**. É común o **baixo nivel cultural**. A cualificación profesional é escasa, **maioritariamente operarios, fundamentalmente do sector industrial portuario e servizos**.

Estas situacións inciden directamente nos **factores de risco** que se interrelacionan coas diversas características persoais, familiares, escolares; coas formas de relación cos iguais, os hábitos de ocio ou as influencias culturais e macrosociais:

O Plan Comunitario de Teis pertence a **Área Sanitaria de Vigo** que consta como **1ª** na Taboa de priorización segundo o Índice de Risco Epidemiolóxico (**IRE**), polo que se considera a de maior índice de Risco en consumo de drogas, cunha calificación de **12** puntos de Índice de Risco Absoluto de Prioridade.

Todo o exposto xustifica a implementación dos programas preventivos que se desenvolven de maneira continuada desde a Entidade nos diferentes ámbitos de actuación.

GRUPO DE INTERESE DO PROXECTO DE PREVENCIÓN EN DROGODENCIAS E CONDUTAS ADICTIVAS DE TEIS

PROGRAMAS NO ÁMBITO ESCOLAR:

- Programa de prevención universal, **Saúde na Escola**: “Obradoiros de educación en saúde e hábitos de vida saudable” e “Obradoiro socioeducativo nas aulas a través da natureza”.
- Programa de prevención selectiva, **Non pasa nada. ¿Pasa algo?**
- Programa de **prevención consumo cannabis**

Poboación obxectivo:

Poboación final: alumnado de primaria, ESO/FP básica e Bacharelato dos centros educativos do barrio: 6.792 alumnxs (aprox.)

PARTICIPANTES DIRECTOS REAIS:

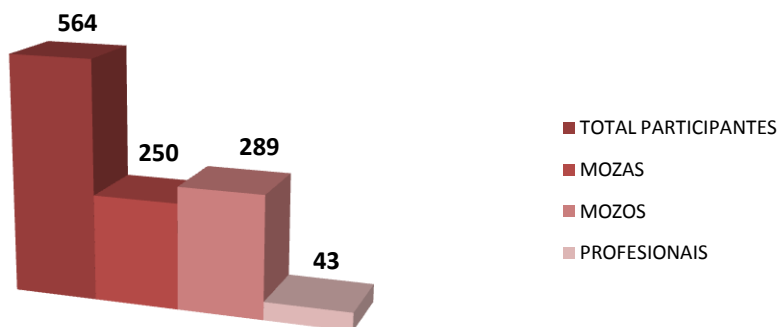

Gráfico 1

Actividades realizadas

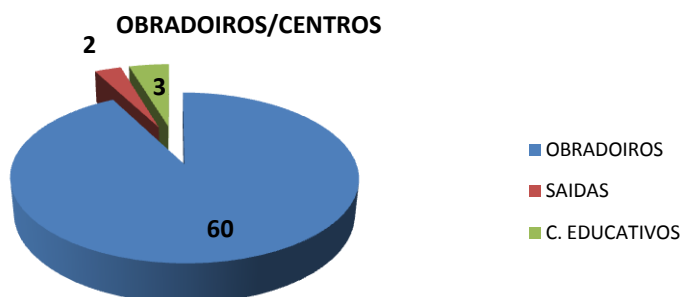

Gráfico 2

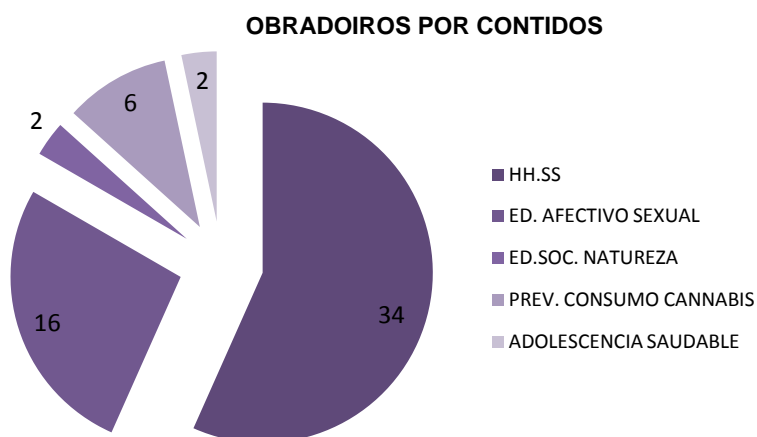

Gráfico 3

O grao de participación dos centros foi ALTO (3 de 4). O grao de satisfacción dxs profesionais implicadxs foi ALTO e o grao de satisfacción da poboación participante, MEDIO-ALTO ao igual que a adquisición de contidos impartidos e/ou traballado nos diferentes obradoiros.

PROGRAMAS NO ÁMBITO FAMILIAR:

- Programa de prevención universal, **Máis que un teito**: “faladoiros de familia”,
- Programa de prevención selectiva **En familia, todos/as contan**: “asesoramento e orientación socioeducativa á familia”
- programa de prevención indicada **“Entre todos/as”**;

Poboación obxectivo:

Programa dirixido as nais e pais e/ou familias do alumnado dos centros educativos do barrio de Teis: 4.280 familias (nais/pais) aprox.

PARTICIPANTES DIRECTOS REAIS

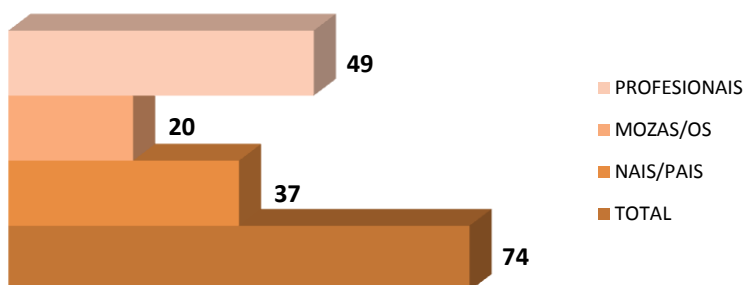

Gráfico 4

FAM/ANPAS/C. EDUCATIVOS

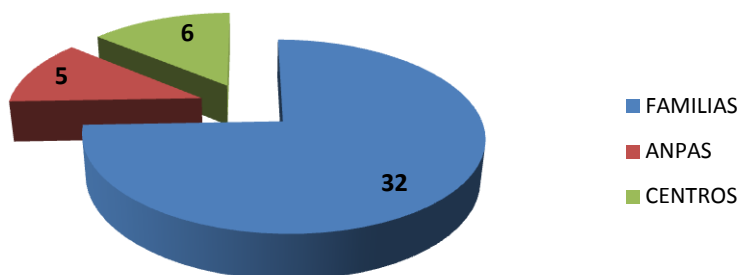

Gráfico 5

No programa “En familia todxs contan” Malia que, en principio, a interrupción das actividades por mor do estado de alarma, plantexaron un serio obstáculo no desenvolvemento do proxecto preventivo; no caso dos programas familiares convertíuse nunha oportunidade. No contacto telefónico (case diario nalgúns dos casos) pudéronse realizar intervencións individualizadas (unha vez xerada a confianza necesaria) traballando cuestións relativas as dinámicas, rutinas, horarios, hábitos e estilos de vida familiares, cara a poder asesorar/orientar/acompañar a aprendizaxe das ferramenta de afrontamento necesarias para as situación de crise que se podían estar a producir nos fogares das familias participantes e contibuíndo a unha mellor estruturación das relacións familiares

A máis de introducíuse no tándem de traballo, á equipa docente de cada un/unha dxx menores desas familias, o que permitiu atallar situacións de stress cuxa resolución favorable, motivou a continuidade das intervencións. Xa que a situación de partida ao inicio das intervencións familiares (escaseza de habilidades sociais, baixa autoestima, negativo autoconceito,...) era común a todxx xs membros da unidade familiar. Cando se produciu, coa intervención, un cambio de rutinas e hábitos que provocaron un maior benestar individual, despertouse, nas personas destinatarias e en todas aquelas que conforman a unidade familiar, a motivación necesaria para acompañar o proceso de mellora. Intervindo intensivamente na melloría da súa autoestima e autoconceito, conseguíuse relaxar o clima convivencial, favorecendo a resolución de

conflitos e xerando un clima de maior confianza e mellores expectativas de futuro. Isto proxéctase na súa contorna familiar, sentíndose todxs mais capaces e motivadxs para traballar na súa propia evolución individual e familiar. Isto pódese trasladar ao ámbito educativo e relacional.

Do mesmo xeito, no programa “Entre todxs”, en principio a interrupción das actividades por mor da Covid-19, plantexaron un serio obstáculo no desenvolvemento do proxecto preventivo; no caso dos programas familiares convertíuse nunha oportunidade. No contacto telefónico (case diario nalgúns dos casos), por whatsapp, e instagram poderonse realizar accións/intervencións individualizadas que non se poderon realizar desde outros dispositivos. A confianza xerada neste contacto continuo (pode que por inesperado) permitiunos poder traballar habilidades educativas e de xestión familiar ao tempo que se acompañaba o proceso de aprendizaxe de habilidades para a comunicación cxs menores e para a supervisión parental, sobre todo, neste período, do abuso de internet e videoxogos; lembrándolles a importancia do establecemento de límites, normas e responsabilidades entre xs membrxs da familia, aumentando a súa escasa capacidade de negociación e para a resolución de conflitos. En 3 dos casos conseguíuse modificar as súas actitudes fronte ás TIC e determinados patróns de uso da internet e as redes sociais.

O contacto continuado e ininterrumpido tanto con familiares coma con adolescente permitiulle establecer estratexias para favorecer o control emocional e manexo da tensión. Ao tempo que se promocionaron estratexias de protección e control, encamiñadas ao establecemento de normas regulando o uso da internet e as redes sociais no fogar, propñendo a imposición de límites horarios e/ou temporais e a supervisión da actividade de fillas e fillos na internet e as redes sociais.

Para concluir, subliñar a importancia que cobrou o contacto cxs profesionais de referencia no ámbito educativo, social e sanitario para intercambiar información e establecer estratexias común de actuación en momento de crise.

PROGRAMA NO ÁMBITO XUVENIL E DE OCIO:

Activa: “Actívate xogando”.

Poboación obxectivo:

Poboación final: mozos e mozas de idades comprendidas entre os 6 e os 29 anos. O noso programa abrangue 2 franxas de idade: nenas e nenos de 6 a 12 anos (“Actívate xogando”) e de 13 a 29 anos (“Actívate colaborando”) que viven e/ou estudian no barrio e que pertencen a familias desestruturadas e/ou con problemas derivados da adicción a substancias: 7.400 nenas e nenos/mozos e mozas de 6 a 29 anos (aprox).

Poboación mediadora: o programa “Activa” desenvólvese a través da participación indispensable de axentes mediadorxs “comité interanpas” coma mediadorxs sociais (175) que asumirán o liderado da maior parte das actividades.

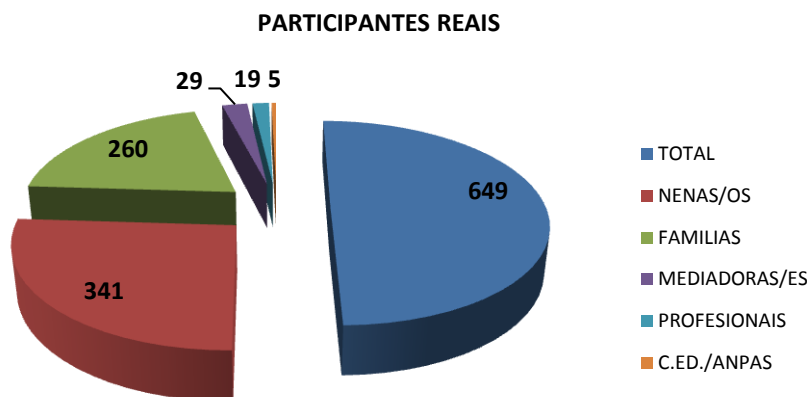

Gráfico 6

Este é un programa que se foi afianzando co tempo e que mobiliza a un número significativo de familias, centros educativos, ANPAS, profesionais e mediadorxs e que vai sumando cada vez novas persoas e reursos que se implican en ofertar actividades alternativas cara a promocionar un ocio saudable e que se convirten en mediadorxs naturais dentro da propia estrutura sociocomunitaria do barrio.

A metodoloxía Comunitaria (segundo os criterios metodolóxicos de globalidade e integralidade que deben ter todas as actuacións) permite a transversalidade deste programa con outros realizados polo Plan Comunitario, dentro do proxecto de prevención de condutas adictivas; máis aínda, confírelle forza e sentido xa que permite o establecemento dun espazo de xogo e interacción social, creando ambientes de participación e diversión alternativos durante todo o tempo que están abertos o resto dos programas (“En familia todxs contan”, “Entre todxs”, “Non pasa nada. Pasa Algo?” “Facendo Barrio”).

Tentáronse modificar e/ou intervir sobre variables que teñen que ver coas condutas de consumo, a percepción do risco e as expectativas ou intencións de consumo futuras, ao tempo que se educou no tempo libre e de ocio ofertando variedade de alternativas lúdicas que puderan ser do seu interese.

- **Dinámicas, obradoiros e xogos grupais:**

As dinámicas estiveron relacionadas co establecemento de normas e límites, adquisición de hábitos e fomento do traballo grupal, cara a facilitar a cohesión do grupo, evitar a conflitividade e a fomentar a solidariedade e a cooperación. A finalidade que se perseguíu foi incrementar as habilidades de resistencia, reducir a intención de consumo de drogas no futuro e diminuír a manifestación de condutas adictivas.

- **Asistencia a partidos de fútbol:**

Como actividade de cohesión sociofamiliar e favorecedora da promoción de actividades conxuntas e supervisadas, este ano ofrecéronse entradas por unidade familiar para que puderan asistir aos partidos nos que o R.C.CELTA xogou coma equipa local no estadio municipal de Balaídos (a través da Fundación R.C.CELTA).

- **Sesións de baile:**

Outra das novidades desta edición, foi a realización de sesións de baile, 1 hora- 1 día a semana co fin de facilitar e promover a comunicación, ás relacións e a aprendizaxe, a través do baile ao tempo que se promove o exercicio físico e o ocio saudable . Tratouse de incrementar as habilidades de resistencia.

- Alternativas de ocio para o periodo vacacional:
A coordinación continua con outros recursos municipais posibilita alternativas de actividades de ocio saudable para o periodo vacacional. Este ano conseguiu-se a confirmación de prazas gratuítas para 9 nenxs ao campamento de “verán náutico na ETEA” (quenda 29 xullo-09 agosto) no que se desenvolven actividades deportivas; a 2 nenas nas actividades de lecer no Centro Cívico de Teis (para os meses de xullo e agosto) no que se desenvolven obradoiros, xogos e apoio escolar.
- Olimpíadas Interánpicas:
Actividade comunitaria que xurde dentro do traballo do Comité InterAnpas. Atende aos obxectivos de fomentar o sentido da corresponsabilide no seu desenvolvemento persoal e relacional e favorecer a implicación e participación da poboación xuvenil en actividades de ocio saudables ao tempo que se crea un espazo de diversión e de cooperación e participación das Anpas coma mediadorxs naturais
Este ano, non se poido realizar, finalmente a pesares de estar xa totalmente organizada, e de ter as inscricións case cubertas (210 nenxs a día 13 de marzo).

PROGRAMA NO ÁMBITO DA DIVULGACIÓN:

- **Información- sensibilización.**

Poboación obxectivo:

Programa dirixido á poboación xeral (298.300 en Vigo -case o 10% no noso barrio-) e en xeral a toda a sociedade que faga uso da nosa páxina en diferentes ámbitos e sectores poboacionais

A información sensibilización chegou a un total de 8.439 persoas directas:

A través das redes o total de entradas, unha vez desbotadas aquelas que teñen que ver co mantemento e actualización de contidos é de:

.- Páxina Web:

- .-Páxina inial (o 92,7% son novxs usuarixs) na que aparece (ademáis da difusión das actividades propias da entidade) información e difusión sobre a carteira servizos de prevención da Consellaría de Sanidade e actividades dentro do PLSDA do Concello de Vigo.
- .- Entradas directas ao proxecto de Prevención de drogodependencias e condutas adictivas ou a algúns dos programas incluídos no proxecto: Escolas de nais e Pais, Saúde na escola, Comisións, Comités, Ocio alternativo, Obradoiros de Natureza...
- .- Diagnose/territorio/actividades preventivas.

.- Facebook, Chío e Instagram:

- .- 3.654-211 e 580 respectivamente

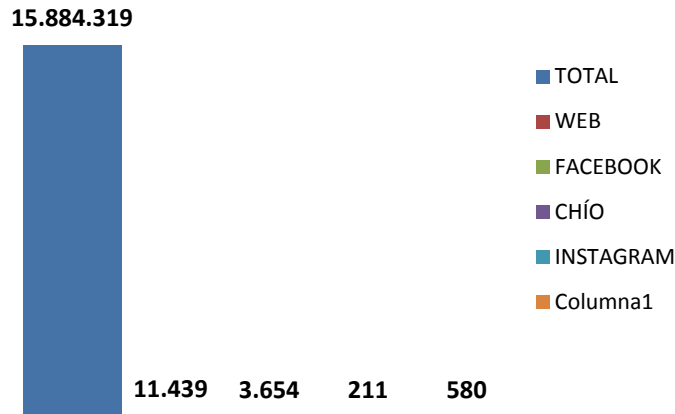

Gráfico 7

En primeiro lugar subliñar, que hai que ter en conta que durante os meses de marzo a xuño o interese nas redes centrouse en todo o que tiña que ver coa pandemia, polo o resto dos contidos pasaron a un segundo plano. A máis da situación de confinamento que impediu interaccións coa poboación xeral que se realizou noutros escenarios poucos propicios cara a difusión de dos programas preventivos de cariz comunitario.

Pese a todo a información difusión a través das redes está a dar uns resultados moi satisfactorios (se se fixera un prorrateo dos datos, en caso de que non se der a situación de alarma os datos poderían aumentar ata as 19.000 persoas ás que se achegara información) . As persoas que visitan a nosa páxina web teñen moi claras as súas demandas cara a coñecer o proxecto e programas que desenvolvemos, permanecendo un tempo suficiente na páxina para poder afondar nos seus intereses.

O facebook e o Instagram permitíronnos interactuar coas persoas destinatarias de maneira casi inmediata e actuaron, tamén como instrumento de valoración sobre o impacto/satisfacción das diferentes actividades realizadas, que foi moi satisfactorio, superando en en algún caso as expectativas iniciais (ver actividades programa “Activa”).

O chíó tivo menos interaccións, aínda así imos mellorando a maneira de comunicarmo no nel, aumentando as interaccións.

PROGRAMA DE ÁMBITO COMUNITARIO:

Programa de prevención estrutural e ambiental “**Facendo barrio**”:

Realízanse asembleas, xuntanzas, mesas de traballo, visitas de coordinación e seguimento dos programas preventivos e promotoras da dinamización social. A **incorporación** das comisións de traballo na **estrutura organizativa da Entidade** fomenta a coordinación entre entidades e facilita a súa participación nas distintas accións comunitarias.

1. **As comisións de traballo:** nas que se traballa de maneira transversal e cuxa creación ven marcada polas interrelacións que se viñan dando nas diferentes áreas de intervención do Plan Comunitario de Teis, e que influían - e inflúen- directamente nas condicións de vida da poboación do barrio e nas súas oportunidades de mellora).

- **Comisión de Saúde e Educación..**
- **Comisión de Ocio e Tempo Libre.**
- **Comisión de Urbanismo e Mediambiente.**

2. **Os Comités:** A complexidade do proceso comunitario, obrigounos, desde o principio, a axilizar e optimizar o traballo coordinado para temas concretos sobre os que se requiría afondar e precisaban dunha maior adicación; precisouse da formación de comités específicos e representativos das colectividades maioritariamente afectadas cara a operativizar a toma de decisións comúns. Os comités permítenos traballar en pequenos equipos dinamizadores e canalizadores de intereses concretos e colectivamente compartidos, o que posibilita unha maior representatividade da colectividade á que representa. Organízanse de forma autónoma contando coa supervisión e o apoio do Plan Comunitario de Teis que é quen os sustenta e da sentido, incorporándoos a súa estrutura organizativa. Cada Comité planifica o seu traballo con obxectivos específicos propios, distribuindo tarefas e responsabilidades entre os seus/súas membros/as. Ademáis de participar nos nosos programas de maneira activa, os comités xeran actividades comunitarias das que participa a poboación xeral e nas que a bldireccionalidade é un valor engadido.

- **Comité interanpas:** grupo específico de traballo para temas de educación e saúde en representación do colectivo de nais e pais de todos os centros educativos do barrio. Neste comité inclúese como unha das súas actividades o antigo programa de **“Formación Mediadores/as Sociais”** para o que se realizarán xuntanzas/sesións formativas e informativas tendentes a:
 - Establecer canles de comunicación e diálogo entre as anpas, a comunidade educativa e a comunidade en xeral.
 - Asesorar, Informar e formar as anpas como axentes de prevención.
 - Potenciar e implicar ás anpas como mediadores/as naturais de prevención e fomento de estilos de vida saudable.
 - Implicar ás ANPAS coma mediadorxs na execución de actividades dentro do programa “Activa”.
- **Comité Técnico:** comité onde os e as profesionais (nominativamente asignados polos seus servizos) puderan traballar os asuntos específicos que lles competían de maneira eficaz e que servira de aval técnico das nosas acción (ver todos os programas).
- **Comité de colectivos:** un grupo de traballo no que se inclúen colectivos veciñais, mediambientais, deportivos, culturais... A súa función é promover melloras estruturais e ambientais no barrio, recuperando espazos públicos nos que veciños e veciñas poidan comunicarse, participar na vida social e, en definitiva, mellorar a súa saúde e a da comunidade (Ver programa “obradoiros socieducativos nas aulas a través da natureza”).

Poboación obxectivo

Programa dirixido á poboación xeral: 27.782 habitantes

RECURSOS PARTICIPANTES REAIS

- RR.SS E SOCIOSANITARIOS
- ANPAS
- CENTROS EDUCATIVOS
- COLECTIVOS/AXENTES SOCIAIS

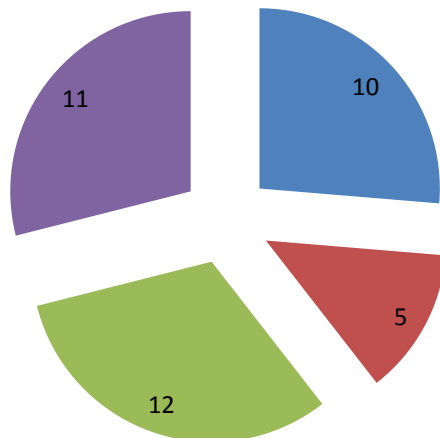

Gráfico 8

XUNTANZAS REALIZADAS

- COMITÉ TÉCNICO
- COMITÉ DE COLECTIVOS
- COMITÉ INTERANPAS

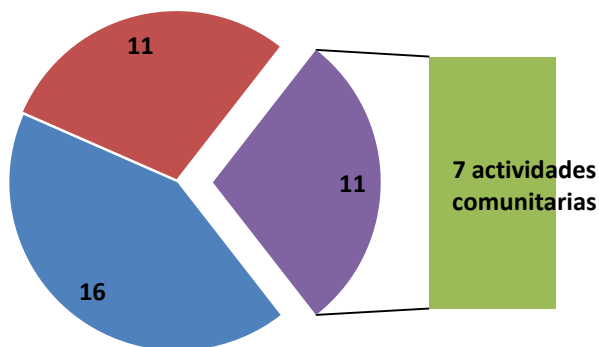

Gráfico 9

A operatividade das accións e a realización satisfactoria das actividades (algumas incluso durante o estado de alarma) dentro do proxecto estivo directa e estreitamente relacionada cos altos niveis na efectividade da comunicación, coordinación e intercambio mutuo de información, tanto entre os e as integrantes dos comités, coma con aquelxs participantes dos diferentes sectores poboacionais e colectivos. Mantivéronse e cumpríronse os criterios de calidade no proceso de PARTICIPACIÓN e COORDINACIÓN de todos/as os/as axentes implicados/as (profesionais, servizos, recursos, familias, administración...), como garantía de efectividade e eficiencia. Isto

permitíu, que durante todo o tempo que durou a situación de alarma pudesen manterse algún dos programas do proxecto preventivo dunha maneira realmente efectiva e con mellores resultados dos que cabería esperar dadas as circunstancias.

A situación de alarma provocada pola Covid-19 puxo sobre a mesa a tremenda importancia que supón a creación e consolidación de sinerxias que fortalecen o

traballo comunitario e en rede. Quedou comprobado que naqueles programas/actividades nos que se puido manter a colaboración/coordinación entre institución, recursos e axentes sociais os resultados foron exitosos, fronte a aqueles nos que a coordinación non foi posible e/ou fluida os resultados na consecución de obxectivos foi escasa.

O programa “Facendo barrio” é o eixe sobre o que se sustentan todos os demais programas preventivos xa que permite que tddxs os recursos, colectivos, profesionais e poboación xeral tomen conciencia da importancia de ser participes de maneira proactiva na mellora do barrio para que Teis se convirta nun espazo cada vez máis saudable, nun “barrio educador e preventivo” no que tddxs formamos parte do proceso de mellora.

Como exemplo todas as actividades que se desenvolveron dentro dos programas preventivos “activa” “En familia tddxs contan” “entre tddxs” resultaron máis produtivos que nunca os grupos de whats app creados nos diferentes “comités” cara a que as novas informativas, a evolución da pandemia, os novos recursos e axudas, protocolos...chegara a tddxs; garantindo que a información e o consenso na toma de decisións fora real, coordinado e bidireccional...